

Zagreb-deklarasjonen for Fase V av WHO Healthy Cities nettverket (2009-2013):

Helse og likhet i helse i all lokal politikk

Vedtatt den 18.10.08 på den Internasjonale WHO Healthy Cities
konferansen 2008 i Zagreb

Zagreb-deklarasjonen for Healthy Cities: Helse og likhet i helse i all lokal politikk

Denne deklarasjonen uttrykker den klare og sterke forpliktelsen fra politiske ledere i europeiske byer til å styrke og forsvare handling i forhold til helse, likhet i helse, bærekraftig utvikling og sosial rettferdighet. Deklarasjonen feirer og bygger på kunnskap, erfaringer og folkehelseprestasjoner gjennom 20 år med den europeiske Healthy Cities bevegelsen. Den understreker videre handling og verdiprioriteringer, og identifiserer nye utfordringer, bevis og tilnærminger, for eksempel som beskrevet i den siste rapporten fra (WHO) kommisjonen for sosiale helsedeterminanter, som byer kan sette søkelyset på og tilegne seg i arbeidet for å beskytte og forbedre helse og velvære blant sine innbyggere. Deklarasjonen gjennomgår planer og prioriteringer for Fase V (2009-2013) av WHO Healthy Cities nettverket og de nasjonale europeiske Healthy Cities nettverkene, og identifiserer hvordan regionale og nasjonale myndigheter og WHO kan støtte og dra nytte av disse tilnærmingene.

Vi, ordførerne og de politiske representantene fra europeiske byer, samlet på den Internasjonale Healthy Cities Konferansen 2008 i Zagreb, på terskelen til å lansere en femte fase av handling for sunne byer som vil inspirere og veilede vårt arbeid de neste fem årene, deklarerer enstemmig følgende.

Verdier og prinsipper for handling

1. Vi fullt ut bifaller, trekker inspirasjon fra og forstår betydningene av Verdens Helseorganisasjons syn på helse som: ”Gleden av høyest mulig helsestandard er en av de fundamentale rettighetene til ethvert menneske, uten å skille mellom rase, religion, politisk tilhørighet, økonomiske eller sosiale forhold.” Helse er en forutsetning for velvære og livskvalitet. Helse er en standard for måling av framgang mot reduksjon av fattigdom, promotering av sosial inkludering og eliminering av diskriminering. God helse er fundamentalt for en bærekraftig økonomisk utvikling.
2. Vi innser at våre byers tiltak innenfor helse er mer enn en tilgjengelig helsetjeneste av høy kvalitet og omfatter sykdomsforebygging, helsefremmende arbeid og systematisk handling i forhold til ulikheter i helse, risikofaktorer for ikke-smittsomme sykdommer og skader og sosiale, økonomiske og miljømessige helsedeterminanter.
3. Vi forstår at vi har en unik lederrolle i å sikre høyest mulig politisk forpliktelse til å styrke og bygge opp våre tiltak for å forbedre og beskytte våre innbyggers helse ved å bruke:
 - våre offentlige plattformer for å øke kjennskapen til de grunnleggende årsakene til dårlig helse innenfor våre urbane kontekster, og forsvare Healthy Cities prinsipper, verdier, og tilnærminger når vi ser på disse utfordringene,
 - vår samlede styrke til å igangsette handling for helse, og

- vår påvirkningskraft til å fremme helsehensyn i alle sektorer i sin politikk
4. Vi bekrefter våre forpliktelser til Healthy Cities prinsippene og verdiene relatert til rettferdighet, myndiggjøring, partnerskap, solidaritet og bærekraftig utvikling (se Boks 1); og til tilnærminger som har blitt identifisert og som det har blitt enighet om i tidligere Healthy Cities deklarasjoner og politiske uttalelser (1998-2007). Disse innlemmer og gir et lokalt uttrykk til relevante WHO- FN- og EU- konvensjoner som forebygger ikke-smittsomme sykdommer, likhet, sunn offentlig politikk og miljørelatert helse.

Boks 1. Healthy Cities prinsipper og verdier

- *Rettferdighet: rette søkelyset mot ulikheter i helse, og rette oppmerksomheten mot de som er sårbare og sosialt uheldigstilte; ulikheter i helse er urettferdig og unngåelige årsaker til dårlig helse. Retten til helse gjelder alle, uavhengig av kjønn, rase, religion, seksuell orientering, alder, handikap, eller sosioøkonomiske omstendigheter.*
 - *Deltakelse og myndiggjøring: forsikre den individuelle og kollektive rett til å delta i avgjørelser som påvirker deres helse, helsetilbud og velvære. Tilby tilgang til muligheter og utvikling av ferdigheter sammen med positiv tenkning for å myndiggjøre innbyggerne til å klare seg selv.*
 - *Arbeide i partnerskap: bygge effektive multisektorielle strategiske partnerskap for å implementere integrerte tilnærminger og oppnå bærekraftig utvikling i helse.*
 - *Solidaritet og vennskap: arbeide i fredens ånd, vennskap og solidaritet gjennom nettverksarbeid, respekt og verdsetting av det sosiale og kulturelle mangfoldet som byene i Healthy Cities nettverket representerer.*
 - *Bærekraftig utvikling: nødvendigheten av å arbeide for å sikre økonomisk utvikling - og alle underliggende infrastrukturbehov, inkludert transportsystemer – er miljømessig og sosialt bærekraftige. Møte dagens behov på måter som ikke kompromitterer framtidige generasjoners evne til å møte sine behov.*
5. Vi feirer og omfavner Healthy Cities som et dynamisk konsept og en bevegelse som har utviklet seg gjennom krig og fredstid, ved å svare på endringer i de sosiale, demografiske og epidemiologiske landskapene, teknologiske utviklinger og nye vitenskapelige bevis. Nye strategier for problemløsning har blitt utviklet i synergi med, og har blitt informert av, WHO strategier og prioriteter globalt og i Europa. De siste 20 årene har Healthy Cities fungert som et unikt, flernasjonalt folkehelseinitiativ for lokal handling som ser og svarer på folkehelseutfordringer og implikasjonene de har for bymiljøer.

Nye bekymringer og utfordringer

6. Vi vil bygge på denne lærdommen idet vi vender oss mot nye og pågående bekymringer og utfordringer relatert til:
 - å redusere ulikheter i helse, sosial ekskludering, forebygge og fokusere på spesifikke helsetrusler, spesielt i forhold til sårbare grupper, inkludert våre barn, elder, og innvandrere. Vi ser på ulikheter i helse ikke bare som en fornærmelse mot menneskelig verdighet men også som en trussel mot sosial stabilitet og økonomisk yteevne.
 - den voksende byrden av ikke-smittsomme sykdommer og kroniske lidelser, skader og vold. Disse resulterer i prematur død, funksjonshemming, lidelse og enorme økonomiske kostnader, som vi anser som unngåelige gjennom investeringer i handling og forhold som støtter sunn livsstil og velvære;
 - aktuelle folkehelseutfordringer, inkludert klimaendring og hvordan de kan påvirke helsen til våre innbyggere og bymiljøer og kritisk infrastruktur; og
 - hvordan menneskeskapt miljø og ny teknologi påvirker helse og viktigheten av å integrere helse og hensyn knyttet til bærekraftig utvikling i hvordan vi planlegger, utformer, forbedrer og styrer våre byer og nærområder, og bruker ny teknologi.

Rapport fra kommisjonen for sosiale helsedeterminanter

7. Vi mottar med entusiasme og overbevisning bevisene og anbefalingene fra kommisjonen i *Closing the Gap in a Generation: Health Equity Through Action on the Social Determinants of Health* (WHO, 2008). Spesielt ønsker vi anbefalingen om å plassere helse og likhet i helse i sentrum for urban drift og planlegging. Vi er stolte over at Healthy Cities tidlig så betydningen av sosiale helsedeterminanter og plasserte relatert handling i sentrum av sin agenda. De nye bevisene presentert av kommisjonen (se Box 2) gir oss ikke bare inspirasjon og solide argumenter for våre Fase V handlinger mot helse og likhet i helse i all lokal politikk (se pt. 8) men gir oss også en mulighet til å legge vår stemme til nasjonale og globale innsatser mot sosial rettferdighet.

Boks 2: Kommisjonen for sosiale helsedeterminanter: overgripende anbefalinger og prinsipper for handling

- *Forbedre daglige levetilstander: omstendighetene hvor mennesker blir født, vokser opp, lever, arbeider og eldes*
- *Takle den urettferdige fordelingen av makt, penger og ressurser: de strukturelle forutsetningene for daglige levetilstander –globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt.*
- *Måle og forstå problemet og utrede konsekvenser av handling: utvide kunnskapsbasen, utvikle en arbeidsstyrke som er opplært i sosiale helsedeterminanter og øke den allmenne kjennskapen til sosiale helsedeterminanter.*

Forpliktelser og temaer i Fase V av det Europeiske WHO Healthy Cities nettverket

8. Vi lover herved å styrke den politiske forpliktelse og solidaritet for å oppnå helse og likhet i helse i alle lokal politikk som det overgripende mål i Fase V av det Europeiske WHO Healthy Cities nettverket (2009-2013) og samstemmer i at våre prioriteringer for handling i Fase V vil innrette seg mot å:
 - Gjøre helse, likhet i helse, sosial rettferd og bærekraftig utvikling sentrale verdier i vår visjon for byutvikling og sikre kapasitetsbygging for å gjøre det mulig for alle sektorer å maksimere sin innsats mot dette målet;
 - Promotere etisk styring gjennom verdibasert politikk og strategier, støttet av sterke mekanismer for gjennomsiktelighet og ansvarlighet;
 - Bruke vårt samfunnslederskap til å samle og forbedre kommunikasjonen mellom strategiske partnere og impliserte og bruke samlede organisatoriske ressurser for å forbedre leveforhold og sosiale, økonomiske og miljømessige omstendigheter som resulterer i risikoforhold som i stor grad påvirker fysisk og mental helse og velvære;
 - Vise vei ved å være gode eksempler og aktivt promotere helse og likhet i helse i all lokal politikk og handlingsplaner igangsatt av offentlig, privat og frivillig sektor; og
 - Promotere integrerte og systematiske tilnærminger med spesifikke mål og målbare resultater, hvor dette passer seg, for å utvikle helse og institusjonelle endringer som støtter tverrfaglig og tverrsektorielt arbeid.
9. Vi lover å fokusere vår innsats mot kjernetemaene i Fase V av det Europeiske Healthy Cities nettverket (Boks 3), støttet av WHO og samarbeidende institusjoner og å dele vår lærdom til fordel for alle byer i Europa og videre utover i verden.

Boks 3: Kjernetemaer i Fase V av det Europeiske WHO Healthy Cities nettverket

Valget av kjernetemaer tilbyr muligheten for å arbeide med prioriterte urbane helseproblemer som er relevante for alle europeiske byer. Temaer som er av spesiell betydning for individuelle byer og/eller som er utfordrende og nyskapende i forhold til folkehelse tiltak er lagt spesiell vekt på. Healthy Cities oppfordrer og støtter eksperimentering med nye ideer ved å utvikle konsepter og implementere disse i forskjellige organisatoriske kontekster.

1. *Skape omsorgsfulle og støttende miljøer*
En sunn by er en by for alle sine innbyggere: inkluderende, støttende, følsomme og lyttende til deres forskjellige behov og forventninger.
2. *Sunn livsstil*
En sunn by tilbyr omstendigheter og muligheter som oppmuntrer til, muliggjør og støtter sunne livsstiler.
3. *Sunt bymiljø og design*

En sunn by tilbyr et fysisk og bygd miljø som oppmuntrer til, muliggjør og støtter helse, rekreasjon og velvære, trygghet, sosial interaksjon, tilgjengelighet, og mobilitet, en stolthetsfølelse og kulturell identitet, og som lytter til alle innbyggernes behov.

Partnerskap

10. Byer kan ikke stå alene. Innenfor den europeiske regionen som WHO omfatter har nasjonale og regionale myndigheter en sentral rolle. De påvirker farten og bærekraftigheten i modernisering, flerfasettert økonomisk utvikling og mønstre i byutvikling. De danner også det finansielle og lovgivende rammeverket for helse og helsedeterminanter. Vi anmoder derfor;

nasjonale og regionale myndigheter i den europeiske regionen om å:

- anerkjenne viktigheten av den lokale dimensjonen i forhold til nasjonal helsepolitikk og innse at byer i høy grad kan bidra til å utvikle og oppnå nasjonale strategier for helse, likhet i helse og bærekraftig utvikling;
- bruke, i sine nasjonale helsestrategier, byenes erfaringer og innsikt i arbeidet med å analysere og handle i lokale helseforhold ved å bruke tverrsektorielle og medvirkende tilnærminger;
- undersøke hvordan ytterligere ressurser og lovinstrumenter, hvor dette passer, kan benyttes for å støtte likhet i helse og bærekraftig utviklingspolitikk;
- støtte nasjonale Healthy Cities nettverk i Europa i deres koordinerende og kapasitetsbyggende rolle; og
- oppfordre representanter fra lokale myndigheter til å delta i delegasjoner i møter i WHO's styrende organer og andre relevante internasjonale fora.

Verdens Helseorganisasjon, Europakontoret, om å:

- tilby strategisk lederskap og teknisk støtte for handling mot målene i Fase V (2009-2013) av det Europeiske Healthy Cities nettverket;
- oppfordre, muliggjøre og koordinere kapasitetsbygging og nettverksarbeid for sunne byer i alle medlemsland i den europeiske regionen, spesielt de som ikke har vært involvert i Healthy Cities bevegelsen så langt, og
- promotere og oppfordre utviklingen av lokal handling og anerkjenne den rollen lokale myndigheter har i alle relevante WHO's strategiske mål og tekniske områder;
- oppfordre til økt involvering av andre yrkesgrupper og disipliner i Healthy Cities-agendaen, ved å anerkjenne deres meget viktige bidrag til helse og velvære.

Vi, ordførerne og de politiske representantene fra europeiske byer som er samlet på den Internasjonale Healthy Cities konferansen 2008 i Zagreb, den 18. oktober 2008, er overbevist om at våre forpliktelser til verdiene, prinsippene, og handlingene beskrevet i denne Zagreb-deklarasjonen for Healthy Cities vil skape endringer som i stor grad vil forbedre helsen og velværen til våre innbyggere og signifikant redusere den sosiale

urettferdighet som koster så mange liv og som er ansvarlig for så mye menneskelig elendighet i Europa og verden utenfor.